

PÉNZÜGYI STABILITÁS ÉS GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉG

ÖSSZEFOGLALÓ¹

A kormányzati képességek minősége jelentős hatással van a mindenkori pénzügyi stabilitásra és a versenyképesség területén tapasztalható eredményekre. Sőt, a mai kormányzati döntések nemcsak a jelen, hanem a jövő versenyképességét is befolyásolják. Korunkban nagyon fontos változások zajlanak, amelyeket összefoglalóan negyedik ipari forradalomnak neveznek. A digitalizáció és a robotizáció, más szóval automatizáció a gazdasági életet és a társadalmakat egyaránt megváltoztatja. Azok az országok, amelyek nem tudnak aktívan bekapcsolódni a változásokba, nagy valószínűséggel a perifériára szorulnak. A bekapcsolódás feltétele – az egészséges pénzügyi rendszer mellett –, hogy átgondolt fejlesztéspolitikával sikerüljön modernizálni a gazdaság ágazati szerkezetét, növelni a tudás- és innovációalapú tevékenységek arányát, mindehhez pedig biztosítani a magas képzettségű, jó egészségi állapotú és folyamatos tanulásra képes munkaerőt. A gazdasági szerkezet modernizációjának együtt kell járnia az értékláncok meghosszabbodásával és a kisvállalati szektor innovativitásának, termelékenységének jelentős javulásával. A termelékenység egyébként is kulcskérdés, mivel javítása a gazdasági növekedésnek és a további béremeléseknek is elengedhetetlen feltétele.

Úgy is fogalmazhatnánk, hogy az eddigi, inkább extenzív jellegű, a külföldi tőkebefektetésekre és a jelentős EU-s forrásokra támaszkodó növekedési modellünket fel kell váltania egy erőforrás-megtakarító, a helyi képességeket a lehető leghatékonyabban hasznosító, intenzív növekedési modellnek. Ez egyben azt is jelenti, hogy az olcsó munkaerőről, az összeszerelő munkák magas arányáról egyre inkább át kell térnünk a tudásra, képességekre, innovációra építő versenyképesség-növelésre: azaz termelési központ helyett minél inkább tudásközponttá kell válnunk. Ezt a változást az is indokolja, hogy a ma meglévő munkahelyekre a negyedik ipari forradalom jelentős hatással lesz.

Egy friss OECD-tanulmány (2018. március 14.) szerint a következő néhány évben a vizsgált 32 országban a ma meglévő munkahelyek közel felét jelentősen megváltoztatja a robotizáció. Átlagosan a munkahelyek 14%-a szűnhet meg teljesen, és további 32%-uk jelentősen átalakulhat. A munkahelyek megszűnésének kockázata azonban nem egyformán nagy minden országban. A megszűnés valószínű mértéke a gazdasági szerkezettől és a munkahelyek jellegétől függ. A mechanikus, összeszerelő munkafolyamatok könnyebben automatizálhatók, ezért azok az országok vannak a legnagyobb veszélyben, amelyekben jelentős arányt képvisel az ilyen jellegű munka. Idetartoznak régióink országai is.

Az új növekedési pályára való áttéréshez azonban jelentős technológiai korszerűsítésre, a területi egyenlőtlenségeket

kiküszöbölő beruházásokra és felnőttképzésre van szükség. A korszerű technológia alkalmazása a rendelkezésre álló tudással együtt annak esélyét is megnöveli, hogy az exporton belül növekedjen a nagy tudást, innovációt és újdonságokat tartalmazó termékek és szolgáltatások aránya, azaz ne csak megvásárolni kényszerüljünk mások tudását, fejlesztési eredményeit, hanem eladni is egyre inkább tudjunk „magyar tudást”. Ez ugyanis javítja a cserearányt, növeli a megtermelt és így elosztható, befektethető új értéket. Egyúttal növeli a GNI GDP-hez mért arányát, vagyis hozzájárul ahhoz, hogy a hazai szereplők által létrehozott új érték, amely a gazdasági és társadalmi fejlődés alapja, jobban nőjön, mint a GDP, amelynek olyan elemei is vannak – például a külföldi cégek repatriált profitja, osztaléka –, amelyek nem Magyarországon hasznosulnak.

Az új hangsúlyoknak megfelelően új mutatókat is vizsgálunk. Elemezzük a feldolgozóipar, és azon belül különösen a tudás- és technológiaigényes ágazatok helyzetét, a bruttó állóeszköz-felhasználás alakulását, különös tekintettel a tudásszektorba történő beruházásokra, és mérjük a regionális fejlettségi különbségeket. Összehasonlítjuk továbbá a magyar export hozzáadottérték- és importtartalmát a fejlett országok adataival, és rámutatunk a hozzáadottérték-növelés és importtartalom-csökkenés lehetőségeire. Részletezzük a termelékenységi mutatók értékeit és az alacsony termelékenységi szint lehetséges okait. A fenntartható fejlődési célokhoz kapcsolódva új mutatóként nemzetközi összehasonlításban mutatjuk be a természeti erőforrások hazai hasznosításának hatékonyságát.

A humán tőke és az innováció állapotát több mutató segítségével is körüljárjuk. Vizsgáljuk a kormányzati szektor GDP-arányos éves oktatási kiadásainak alakulását nemzetközi összehasonlításban. A digitalizációs és robotizációs forradalomba való sikeres bekapcsolódás szempontjából fontos, hogyan alakul a műszaki és természettudományos végzettséget szerettek száma, valamint a 20–29 éves korcsoporton belül az ilyen végzettséggel rendelkezők aránya. Felhívjuk a figyelmet arra az intő jelre, hogy Magyarország ez utóbbi adat tekintetében elmarad nemcsak a fejlett gazdaságú országoktól, hanem a V4-ektől is.

A technológiai korszerűsítés, az innovációalapú versenyképesség-javításra való áttérés szempontjából kulcsfontosságú a kutatás-fejlesztési befektetések nagysága. Ezzel kapcsolatban arra hívjuk fel a figyelmet, hogy Magyarország a GDP-arányos K+F-kiadásokra csupán 1,8%-os szintet vállalt, miközben az EU átlagosan 3%-os értéket tervez 2020-ra. A vizsgált adatok ráadásul azt mutatják, hogy az összes befektetésen belül 2016-ban még vissza is esett az állami K+F-ráfordítások GDP-arányos mértéke. Ez nem jó jel, hiszen az államnak is jelentős szerepet kell vállalnia a gazdaság új

¹ A fejezet szerzői: Prof. Dr. Csath Magdolna (a munkacsoport vezetője), Nagy Balázs, Dr. Taksás Balázs, Dr. Vinogradov Szergej